

MALİ OKURYAZARLIK, GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ VE POTANSİYELİ ARASI İLİŐİKİLERİN ANALİZİ

THE ANALYSIS OF RELATIONSHIP BETWEEN FISCAL LITERACY, ENTREPRENEURSHIP TENDENCY AND POTENTIALS

Murat ZORKUN¹

Serkan DİLEK²

Özet

Sürdürülebilir ekonomik büyüme ve kalkınma amaçlarını gerçekleştirebilmek için ülkeler, özellikle gençlerin girişimcilik eğilimlerini, potansiyellerini yükseltmeyi amaçlamaktadırlar. Gençlerin girişimcilik potansiyellerinin yükselmesi için de bilgi açısından donanımlı olmaları gerekmektedir. Girişimcilerin ekonomi, finans, maliye ile ilgili konularda sahip oldukları bilgiler işlerinde yardımcı olmaktadır. Bu çalışmanın amacı girişimcilik eğilimi ve potansiyeli ile mali okuryazarlık ilişkilerini incelemektir. Bu amaçla Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde okuyan gençlere anket uygulanmıştır. Korelasyon analizi sonucunda girişimcilik eğilimi ile mali okuryazarlık arasında orta ilişki; girişimcilik potansiyeli ile mali okuryazarlık arasında zayıf ilişki bulunmuştur. Regresyon analizi sonucunda ise mali okuryazarlığın, girişimcilik eğilimi ve girişimcilik potansiyeli üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Mali Okuryazarlık, Girişimcilik Eğilimi, Girişimcilik Potansiyeli*

Jel Kodu: *A23, L26,A29*

Abstract

States generally aims to increase entrepreneurship potentials and tendency of especially young individuals to reach their sustainable economic growth and development goals. To increase entrepreneurship potentials young individuals should have sufficient amount of knowledge. Knowledge about economics, finance and fiscal issues help entrepreneurs in doing their works. The aim of this research is to investigate relationship between entrepreneurship potentials, tendencies and fiscal literacy levels. To this aim, a questionnaire is conducted on students of Karadeniz Technical University Economics and Administrative Sciences Faculty. Strong relationship between entrepreneurship tendency and fiscal literacy; weak relationship between entrepreneurship potentials and fiscal literacy is found as a result of correlation analysis. Also according to regression analysis, it is found that fiscal policy has an impact on entrepreneurship tendency and entrepreneurship potential.

Keywords: *Fiscal Literacy, Entrepreneurship Tendency, Entrepreneurship Potential*

Jel Codes: *A23, L26, A29*

¹ **Sorumlu Yazar/Corresponding Author:** Arş.Gör., Kastamonu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Ticaret Hukuku, Kastamonu, Türkiye. **E-Posta:** mzorkun@kastamonu.edu.tr **Orcid no:** 0000-0002-4619-1477

² Doç.Dr., Kastamonu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, İktisat Teorisi, Kastamonu, Türkiye. **E-Posta:** serkan.dilek@gmail.com **Orcid no:** 0000-0002-0393-4509

GİRİŞ

Yerleşik iktisat bilimi, insanların tam bilgi sahibi olduklarını, kararlarını alırken rasyonel davrandıklarını varsaymaktadır. Küreselleşme, bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler insanların enformasyona ulaşmalarını kolaylaştırmaktadır. Enformasyon ise doğru biçimde analiz edilip yorumlanırsa iktisadi ajanların daha doğru davranış kalıpları geliştirmelerini, dünyayı daha iyi anlamalarını, daha rasyonel kararlar almalarını sağlamaktadır (Akalin ve Dilek, 2007, s.47). Enformasyonun analizi ve yorumlanması ise belli bir uzmanlık ve eğitim gerektirebilir. Ekonomide, siyasette ve dünyada ortaya çıkan değişimleri anlayıp etkin davranışlar sergilemek için iktisadi ajanların belirli düzeyde bilgi birikimine ve eğitime sahip olmaları gerekmektedir. Bilgi ve eğitimin öneminin farkına varılması sonucunda ekonomik, finansal ve mali ekonomik yazarlık kavramları üzerindeki akademik çalışmalar gerçekleştirilmeye başlanmıştır.

Girişimciler, Üretim faktörlerini bir araya getirip üretim faaliyetine yönelen birey olarak tanımlanmaktadır (Dilek, 2017, s.263; Tekin, 2019, s.15). Girişimciler ise ülkelerin ekonomik hedeflerini gerçekleştirmelerinde önemli rol oynamaktadır (İrmiş ve Barutçu, 2012, s.1-2; Hancıoğlu ve Tekin, 2018, s.214). Bu özelliği nedeniyle girişimcilik üzerine yapılan akademik çalışmaların sayısı giderek artmaktadır (Gümüş vd. 2017, s.1097). Türkiye ve çeşitli ülkeler, gençlerin girişimci olmalarını desteklemek amacıyla çeşitli önlemler almakta, politikalar geliştirmektedir (Küçük, 2015, s.42-43). Girişimciliği arttırmak amacıyla geliştirilen politikaların etkinliği için girişimcilik niyeti, potansiyeli ve eğilimi üzerinde etkili olan faktörlerin bilinmesi ve incelenmesi gerekmektedir (Arslan, 2002, s.3).

Bir girişimcinin günümüz ekonomik, finansal ve mali çevresini anlayıp doğru yorumlarda bulunmasının önemi bilinmektedir. Gençlerin ekonomik, finansal ve mali okuryazarlık seviyelerinin artmasının onları girişimcilğe özendirileceği, girişimcilik potansiyelini ve eğilimini arttıracacağı düşünülmektedir (Yermekbayeva and Yermekova, 2016, s.81). Mali okuryazarlık, girişimcilerin ve firmaların performansını da olumlu yönde etkilemektedir (Pinto and Tome, 2017, s.325). Başarılı eğitim politikaları sonucunda artan ekonomik ve mali okuryazarlık, ülkelerin ekonomik performanslarına olumlu yansımaktadır (Dilek vd., 2016, s.1866; Scholz ve Lubell, 1998, s.399). Ekonomik ve finansal okuryazarlık hakkında akademik çalışmalar artarken Mali okuryazarlık ve vergi okuryazarlığı konusunda akademik çalışmalar yeterince artmamıştır (Cvrlje, 2015, s.158). Girişimcilik eğilimi ve potansiyeli ile mali okuryazarlık arasındaki ilişkiyi irdeleyen akademik çalışmaların sayıca yetersiz olması açısından çalışma literatüre katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmada öncelikle mali okuryazarlık ve girişimcilik hakkında kavramsal çerçeve ele alınmış, literatür taraması yapılmıştır. İkinci olarak, girişimcilik eğilimi ve potansiyeli hakkındaki kavramsal çerçeve incelenip, mali okuryazarlıkla olan ilişkileri ele alınmıştır. Üçüncü olarak ise; girişimcilik eğilimi, potansiyeli ve mali okuryazarlık arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla Karadeniz Teknik Üniversitesi İİBF öğrencileri üzerinde uygulanan ampirik çalışmanın bulguları ve sonuçları değerlendirilmiştir.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Batı dillerinde “public finance” olarak adlandırılan ve dilimize “kamu maliyesi” şeklinde tercüme edilen maliye alanı, devletin parasal kaynak temin etme ve bu kaynakları harcama faaliyetlerinin tümünü kapsamaktadır. Maliye alanının konusu sadece devletin gelir ve giderlerini incelemek değildir. Bunlara ek olarak gelirin elde edilmesi için toplanan vergi ve benzeri gelirler, yapılan borçlanmalar ve tüm bunların yanında gelirlerin nasıl, nerelere, hangi şekillerde harcanması gerektiği planını oluşturan bütçenin hazırlanması da maliyenin alanına girmektedir (Pehlivan, 2018, s.18).

Devletin, vergi ve kamu harcamalarına ek olarak diğer mali araçlarla ekonomiye müdahale etmesi, bireylerin ekonomik karar ve tercihlerinin yanında ekonomiye ilişkin dengeleri de etkilemektedir. Yapılan müdahalelerin, bireylerin davranışlarını etkilemesi sebebiyle tüm bireylerin bunları sentezleyip ona göre plan yapması, hem kendileri hem de bağlı olduğu devletler açısından büyük önem taşımaktadır. Bireylerin bu bilinci “mali okuryazarlık” olarak ifade edilmektedir. Bu kavram; vergi, bütçe, harcama, borçlanma gibi maliye politikası araçları hakkında bilgi sahibi olarak, bireylerin ekonomide olası değişikliklere karşı önlem alabilmelerini gerektirmektedir (Teyyare vd., 2018, s.100). Mali okuryazarlık aslında ekonomi ve finansal okuryazarlık kavramları ile de yakından ilişkilidir (Dilek vd., 2018, s.17; Dilek vd., 2019, s.92; Dilek vd., 2016, s.1867).

Mali okuryazarlık denildiği zaman akla ilk olarak vergi okuryazarlığı gelmektedir (Teyyare vd., 2018, s.101). Mali okuryazarlık, vergi bilgisini anlama yeteneğiyle ilişkilidir ve böyle bir anlayışa sahip olabilmek için de vergi ile ilgili eğitimlerin varlığı gereklidir (Tojal, 2011:akt.Pinto ve Tome, 2017, s.324). En genel ve kısa tanımıyla vergi okuryazarlığı; vergisel konularda yeterli seviyede okuyabilme, anlayabilme ve yazabilme kabiliyetine sahip olma şeklinde ifade edilmektedir (Latiff vd. 2005, s.2). Başka bir tanıma göre vergi okuryazarlığı; mükellefin vergi beyannamesini doldurabilme, ödeyeceği vergiyi herhangi birinden yardım almadan bağımsız bir şekilde hesaplayabilme yeteneği olarak belirtilmiştir (Madi vd., 2010, s.219). Bhushan ve Medury’e (2013, s.76) göre vergi okuryazarlığı; kişilerin vergilendirme ile bağlantılı konuları etkin şekilde yönetebilmeleri için bilmek zorunda oldukları bilgilerdir.

Genel olarak; vergi konularında bilgi sahibi olmayı, gelişmeleri takip edebilmeyi, onları anlayarak yorumlayabilmeyi, ödenme aşamasına gelen vergi borçlarını ekonomik düzeni bozmadan ve bütçeyi ayarlayarak

en iyi şekilde ödemeyi ifade eden vergi okuryazarlığı, kişilerin harcamalarını, tasarruf düzeylerini ve yatırım kararlarını etkileyebilmektedir. Bireylerin bu şartlar altında rasyonel kararlar verebilmeleri için ise, mali okuryazarlıklarının artması gerekmektedir ve bu da vergi konusunda eğitim almaları ile mümkün olmaktadır (Cvrlje, 2015, s.159). Toplumda mali okuryazarlığın geliştirilmesi amacıyla vergi sisteminin amacının açık bir şekilde anlaşılması anlamına gelen vergi kültürünün geliştirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Çünkü mükelleflerin (bireylerin) vergiye karşı tutum ve davranışları, uyumu, ahlaki gibi sorunların, mali okuryazarlık ve buna bağlı olarak vergi okuryazarlık düzeyinin artırılması ile çözülebileceği düşünülmektedir (Cvrlje, 2015, s.158-159). Buna ek olarak Palma ve Pita (2015), mali eğitim ve vatandaşlık politikasıyla ilgili yaptıkları çalışmalarında; eğitimin mali okuryazarlık açığını kapatacağını, yani hükümetin uygulamış olduğu kamu gelirleri ile kamu harcamaları gibi politikaları, bireylerin anlama konusunda ilerleyeceklerini ifade etmişlerdir. Gryzbovski ve Hahn (2006, s.844), vergi eğitimini, vergi mükelleflerine bilgi verme ve bireylerin yerine getirmek zorunda oldukları mali yükümlülükleri anlatma olarak tanımlamıştır. Vergi eğitimini inceledikleri çalışmalarında anket uygulamışlar ve çalışmanın sonucunda; ankete katılanların çoğunluğunun “mali eğitim” terminolojisini bilmediklerini ve vergiler yoluyla toplanan gelirlerin uygulanması konusunda hiçbir fikirlerinin olmadığını tespit etmişlerdir.

Girişimcilik kavramı hakkında ise çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Top (2006, s.5) girişimciliği; işi soyut durumda iken alıp somut hale dönüştüren ve yapan kişi olarak tanımlamaktadır. Küçük (2015, s.28)’e göre girişimci, mal veya hizmet üretmek/pazarlamak üzere kar veya zarar riskini üzerine almak suretiyle elinde olan sermayeyi yatırıma çeviren kişidir. Tekin (2019, s.15) ise girişimciyi; diğer tüm üretim faktörlerini bir araya getirerek üretimi gerçekleştiren ve riske giren kişi olarak tanımlamaktadır.

Bireylerin girişimci olmasını etkileyen bireysel, çevresel ve firma içi faktörler olmak üzere üç önemli faktör bulunmaktadır (Köksal ve Penez, 2015, s.157; Duran vd., 2013, s.35; Halis vd., 2007, s.23-24). Bireysel faktörler de demografik ve psikolojik faktörler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

1.1. Mali Okuryazarlık Hakkında Literatür Çalışması

Mali okuryazarlık hakkında literatür çalışması; vergi okuryazarlığı, vergisel farkındalık, vergi uyumu ve vergi kültürü açısından literatürde önceden de yapılmış olan çalışmalar çerçevesinde vergi bilinci başlığı altında toplanmıştır. Vergi bilincine ilişkin yapılan genel tanımlardan birisi; devletin yapmak zorunda olduğu kamu hizmetlerini gerçekleştirebilmesi için bireylerin, kazanmış olduğu gelirlerden veya servetlerinden kanunda belirlenen oran ile esaslara göre katkıda bulunmaları gerektiğini idrak ederek hatırlama yeteneğidir (Narta, 2007’den akt. Ömürbek vd., 2007, s.104). Vergi bilinci, yalnızca vergiyi ödemek olarak anlaşılmamalıdır. Ayrıca mükelleflerin (bireylerin) ödemiş olduğu vergilerin harcanacağı yeri bilmelerini de kapsamaktadır (Şener, 1997, s.8). Literatür incelendiğinde, mali okuryazarlık ile ilgili yapılan çalışmalar Tablo 1’de genel olarak verilmiştir.

Tablo 1: Mali Okuryazarlık Literatürü

Yazar ve Tarih	Örneklem	Bulgular
Ömürbek vd., 2007	İİBF Öğrencileri	Son sınıf öğrencilerine uygulanan anket çalışmasında öğrencilerin vergi bilincini ölçmek amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda vergi bilincinin genel olarak ortalamanın üstünde seyrettiği tespit edilmiştir. Ayrıca vergi bilincinin demografik faktörlere göre değişiklik göstermesinin yanında özellikle de cinsiyete göre ayırım yapıldığında erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla daha fazla vergi uyumuna sahip olduğu fark edilmiştir.
Madi vd., 2010	Sabah ve Sarawak Şehri Çalışanları	Çalışmada iki şehir arasında karşılaştırma yapılmış ve Sarawak şehri yaşayanlarının, Sabah şehri yaşayanlarına göre vergi okuryazarlığının daha iyi olduğu tespit edilmiştir.
Bhushan ve Medury, 2013	Maaşlı Çalışanlar	Vergi okuryazarlığının katılımcılar arasında çok yüksek olmamasının yanında, bireyler arasında önemli ölçüde değiştiği ve bunun cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, gelir gibi faktörlerden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.
Sağlam, 2013	İİBF Öğrencileri	330 İİBF öğrencisinin vergi algısı ve bilincini ölçmeye yönelik yapılan anket çalışmasında, öğrencilerin vergi algılarının pozitif yönde olduğunu ve iktisat, maliye ile ilgili derslerin vergi bilincine katkıda bulunduğu sonucu elde edilmiştir.

Cvrlje, 2015	Hırvatistan	Vergi okuryazarlığını arttırmak için yapılacak faaliyetlerin, vergi bilinci, ahlaki ve uyumu gibi kavramların anlaşılabilirliğini arttırdığı ifade edilmiştir.
Nichita, 2015	-	Vergiye karşı bakışta vergi okuryazarlığının etkisinin olup olmadığını teorik olarak açıklamaya yönelik yapılan çalışmada, maliye konusunda temel bilgilere sahip bireylerin vergi konusundaki yükümlülüklerini daha istekli bir şekilde yerine getireceği ifade edilmiştir.
Teyyare ve Kumbaşlı, 2016	Bolu, Eskişehir, Zonguldak İİBF öğrencileri	Belirtilen üniversite öğrencileri üzerine yapılan çalışmada öğrencilerin vergi bilinç ve ahlak düzeyinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda, öğrencilerin aldıkları eğitimlerin vergi bilinci ve ahlakını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.
Chardon vd., 2016	Avustralya	Avustralya’da hükümetin başlatmış olduğu vergi okuryazarlığını arttırmaya yönelik programın, üniversite öğrencileri üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Çalışma sonucunda verilen eğitimin daha bilinçli ve okuryazar bireylerin yetişeceği ifade edilmiştir.
Teyyare vd., 2018	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İİBF Öğrencileri	Fakültede çeşitli bölümlerde eğitim gören öğrencilerin ekonomi ve mali okuryazarlık düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda bölüm, akademik başarı düzeyi ve sınıf düzeyleri arasında önemli farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Cural vd., 2018	Zonguldak İli ve İlçeleri	SMMM olarak görev yapan 171 bireyin vergi bilincini ölçmek amacıyla yapılan çalışmada, bu meslek mensuplarının vergi bilincinin yüksek olduğunu ancak vergi mevzuatlarının sık değişmesi ve anlaşılır olmaması sebebiyle vergi bilinci ve vergi uyumunun olumsuz yönde etkilendiği belirtilmiştir.

Kaynak: Yazar tarafından derlenerek oluşturulmuştur.

1.2. Girişimcilik Hakkında Literatür Çalışması

Girişimcilik hakkında literatür incelendiğinde, gençlerin girişimcilik eğilimleri hakkında çeşitli üniversitelerde araştırmalar gerçekleştirildiği görülmektedir.

Arslan (2002), Haliç üniversitesi öğrencilerine yaptığı anket sonucunda babanın eğitim seviyesinin gençlerin girişimcilik eğilimlerini etkilediğini göstermiştir.

Top vd. (2012), Beykent Üniversitesi Meslek Yüksekokulunda gerçekleştirdikleri çalışmada özçıkarcın gençlerin girişimcilik niyetlerini etkileyen faktörlerden biri olduğunu göstermiştir.

Bilge ve Bal (2012), Celal Bayar Üniversitesi’nin çeşitli birimlerindeki öğrenciler üzerinde bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmaya göre girişimcilik eğilimlerinin altı adet alt boyutu (risk alma, fırsatları değerlendirme, liderlik yönlü, gelecek odaklı, kararlılık ve dış etkenlere karşı bireysel güç) tespit edilmiştir. Özellikle risk alma, fırsatçılık, kararlılık ve dış etkilere karşı bireysel güç gibi alt boyutlarda öğrencilerin girişimciliğe ilgilerinin düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

İrmiş ve Barutçu (2012), Atatürk Üniversitesi’nde üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada ailenin ortak karar vermelerinin, girişimci olmalarında önemli bir faktör olduğunu göstermiştir. Erkek öğrenciler, kız öğrencilere nazaran daha girişimcidir.

Kılıç vd. (2012), Bandırma İİBF öğrencileri üzerinde çalışmış ve onların gelir seviyesinin artması ile daha fazla girişimci oldukları sonucuna ulaşmıştır. Not ortalaması düşük olan öğrencilerinin kendilerine güvenlerinin daha düşük olduğu ve bu nedenle girişimcilik özelliklerinin daha zayıf olduğu görüşüne ulaşmışlardır.

Köksal ve Penez (2015), üç üniversitenin (Akdeniz, Süleyman Demirel, Mehmet Akif Ersoy) İşletme bölümü öğrencileri üzerinde çalışmıştır. Bu çalışmaya göre; daha yaşlı olan öğrencilerin girişimcilik özelliklerinin zayıfladığını görmüşlerdir. Çalışma sonucunda erkek öğrencilerin daha girişimci olduklarını ancak öğrencilerin yüksek girişimcilik özellikleri taşımasalar dahi iş kurmayabileceklerini, buna cesaret edemeyebileceklerini tespit etmişlerdir.

Aksel ve Bağcı (2016), girişimcilik eğitimi alanlar ile almayanların girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuşlardır. Ayrıca girişimcilik eğitiminin, girişimcilik eğilimini arttırması için KOSGEB, İŞKUR gibi kurumlar ile uygulamalı eğitimlerin verilmesi gerekliliği üzerinde durmuşlardır.

Aydın ve Öner (2016) tarafından Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde gerçekleştirilen araştırmada

erkeklerin ve büyükşehirde yaşayanların daha girişimci oldukları sonucu ortaya konmuştur. Buna ek olarak; girişimcilik ile ilgili eğitim, seminer ve etkinliklerin, öğrencilerin girişimcilik eğilimlerine pozitif katkı sağlayabileceğini belirtmişlerdir.

Gümüş vd. (2017), Kastamonu Üniversitesi'nde okuyan ve Türkiye Cumhuriyeti'nden gelen öğrenciler üzerinde yaptıkları çalışmada; kararlılık, risk alma, fırsatları değerlendirme, yenilikçi olma ve kendine güven faktörlerinin girişimcilik eğilimini etkilediğini, Türkiye Cumhuriyeti'nden gelen öğrencilerin yatırım ortamı olarak Türkiye'yi daha cazip bulduklarını tespit etmişlerdir.

Dilek vd. (2018), Kastamonu, Tosya ve Sakarya'daki lise öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada, Tosya'daki gençlerin girişimcilik potansiyellerinin daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Çalışma sonucunda; girişimcilik potansiyeli ile başarıma ihtiyacı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkiye de rastlanmıştır.

1.3. Mali Okuryazarlık ve Girişimcilik Hakkında Literatür Çalışması

Önemi giderek daha net biçimde anlaşılan girişimcilerin başarılı olmaları için belli bazı şartları sağlamaları gerekmektedir. Günümüz ticari hayatında firmaların başarılı olması için girişimcilerin hem liderlik hem de girişimcilik özelliklerine sahip olmaları gereklidir (Esmer ve Dayı, 2017, s.113). Başarılı girişimcilerin; kendilerine ve becerilerine güvendikleri, belirsizlik ortamlarında verdikleri kararlı biçimde hareket ettikleri belirtilmektedir (Gümüş vd. 2017, s.1097). Kişinin kendine güvenmesinin önemli unsurlarından biri de sahip olduğu bilgi ve becerilerdir. Bilgi sahibi kişilerin kendilerine güvenleri daha yüksektir ve bilgileri sayesinde daha rasyonel ve isabetli kararlar verebilmektedirler (Dilek vd. 2019, s.92). Dolayısıyla bilgi sahibi kişilerin girişimcilik kariyerlerinde daha başarılı olmaktadır (Top, 2006, s.181).

Yapılan akademik çalışmalar ekonomi okuryazarlığı ile girişimcilik niyeti arasında pozitif yönlü ilişkiler tespit etmiştir (Dilek vd. 2019, s.92-93). Bosma ve Harding (2006), zayıf finansal okuryazarlık ve yönetim tecrübesinin Güney Afrikalı gençlerin girişimcilik eğilimlerini kısıtladığını ortaya çıkarmıştır. Özetle, ekonomik ve finansal okuryazarlığın girişimciliği desteklediği literatürde tespit edilmiştir. Bireyler ve firmaların nasıl vergilendirildikleri, vergi ödeme tutarlarının nasıl belirlendiği, beyannamenin nasıl verildiği vb konular genelde ekonomi ve finansal okuryazarlığın içeriğinde olduğu, ekonomi okuryazarlığının kamu maliyesi kısmıyla ilgilendiği kabul edilmektedir (Vovchenko vd. 2018, s.17; Teyyare, 2018, s.316).

Vergi okuryazarlığı olarak ele alınan çalışmalarda vergi okuryazarı olmayan kişilerin vatandaşlık bilincinin de yeterli olmadığı, vergi ödeme alışkanlığının da bundan olumsuz etkilendiği, vergiye zor uyum sağladıkları belirtilmektedir (Yardımcıoğlu vd. 2014, s.95). Vergi ödemelerinde yaşanan eksiklikler de girişimcilerin çeşitli vergi cezalarına maruz kalmasına, devlet yetkilileri ile sorunlar yaşamalarına ve girişimcinin başarısızlığına (Teyyare vd. 2018) ve devletin eksik vergi hasılatı elde etmesine neden olmaktadır. Ayrıca vergi okuryazarlığı düşük olan bireyler, vergi belirsizliği ve riski durumlarında daha korumasız olmaktadır (Cvrilje, 2015, s.159). Bu başarısız örnekler de mali okuryazar olmayan gençlerin girişimciliğe yönelmelerini etkilemektedir. Buna karşılık vergi okuryazarı olan girişimcilerin bütçelerini daha iyi organize ettikleri, hak ve sorumluluklarının daha fazla farkında oldukları ve firmaları hakkında daha doğru kararlar verdikleri bilinmektedir (Freudenberg vd. 2017, s.26), Mali okuryazarlığın girişimcilerin ve firmaların performansını da olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir (Pinto and Tome, 2017, s.325).

Vernon (2005, s.3-5), ABD ekonomisi için küçük işletmeler ve girişimciliğin önemli olduğunu belirtmiş ve desteklemek amacıyla mali ve vergi okuryazarlığı seferberliğini önermiştir. Avustralya gibi çeşitli örneklerde de vergi okuryazarlığı eğitiminin verildiği görülmektedir (Chardon vd. 2016, s.89). Bhushan ve Medury (2013) maaş karşılığı çalışanlar üzerinde yaptıkları çalışmada mali okuryazarlığı seviyesinin düşük olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Ayrıca girişimcilerin, kendi işinin patronu olanların vergi okuryazarlığının daha yüksek olduğu da bilinmektedir (Freudenberg vd. 2017, s.22).

Diğer yandan girişimcilerin de işlerini başarı ile sürdürebilmeleri ve firmalarını başarılı yapmak amacıyla mali okuryazarlığa ilgi gösterdikleri bilinmektedir (Cvrilje, 2015, s.158).

Bu durum da mali okuryazarlık eksikliği bireylerin kendilerine güvenini olumsuz etkilemekte, korkularını tetiklemektedir. Çevrelerinde vergi konularında sorun yaşayanların varlığı da bu korkuları arttırmaktadır. Korku ve güven eksikliği ise gençlerin kariyer olarak girişimciliği seçmelerini önlemekte, onları maaş karşılığı çalışmaya yönlendirmektedir. Buna karşın vergi ve mali okuryazarlık seviyesi yüksek olan bireylerin de kendilerine güveni artmakta ve girişimcilik kariyerlerinde daha başarılı olmaktadır. Bu nedenle girişimciler de vergi ve mali okuryazarlık konularına ilgi göstermekte ve öğrenmeye gayret etmektedirler.

2. Yöntem

Girişimcilik eğilimleri ve girişimcilik potansiyeli ile mali okuryazarlık arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerine 01 Nisan 2019 ile 30 Nisan 2019

tarihleri arasında anket uygulanmıştır. 415 adet anket uygulanmış ama eksik veya hatalı doldurulması nedeniyle 8 anket devre dışı bırakılarak toplamda 407 adet anket üzerinde çalışılmıştır. 100.000 kişilik bir evrende %5 hata payı ile doğru tahminde bulunmak için 382 kişilik bir örneklem ile çalışmak kafidir (Küçük, 2016, s.95). Anketin ilk kısmında öğrencilere haklarındaki yaş, cinsiyet gibi demografik bilgiler sorulmuştur. İkinci kısımda ise Duran vd. (2013) tarafından kullanılmış olan girişimcilik potansiyeli ölçeği; Yılmaz ve Sünbül (2009), Köksal ve Penez (2015) tarafından kullanılan girişimcilik eğilimi ölçeği ve Teyyare vd. (2018) tarafından geliştirilen mali okuryazarlık ölçekleri kullanılmıştır. Söz konusu ölçeklerde beşli Likert kullanılmıştır ve geçerlilikleri kanıtlanmıştır. Hipotez testleri ve korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir.

3. Bulgular

Anketin ilk kısmında sorulan demografik sorulara verilen sorular ve cevapları Tablo 2’de verilmiştir. Örneklem lisans öğrencilerinden oluşması nedeniyle 19 yaş (%20,4), 20 yaş (%27,5) ve 21 yaş (%24,1) gruplarında yoğunlaşma olduğu görülmüştür. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde eğitim gören öğrenciler arasında kız öğrencilerin fazlalığı da sonuçlarda etkili olmuş ve katılımcıların %58,5’inin kız olduğu görülmüştür. Katılımcıların babalarının mesleğinde kamu sektörü (%25,6) ve özel sektör (%35,4) ön plana çıkmaktadır. Babası esnaf ve girişimci olan katılımcıların oranı sadece %9,6’dır. Katılımcıların büyük çoğunluğunun annesi ev hanımıdır (%67,3). Bunu Türkiye’de kadınların işgücüne katılım oranının düşüklüğü ile açıklamak mümkündür. Annesi esnaf veya girişimci olan katılımcıların oranı da sadece %4,9’dur. Katılımcıların büyük çoğunluğunun ailesi evlidir (%89,9). Baba eğitim seviyesi incelendiğinde %53,1 gibi yüksek bir oranın ilköğretim mezunu olduğu görülmektedir. Bu eğitim grubunun içinde sadece okuryazar olanlar ve eski eğitim sisteminde ortaokul mezunları da bulunmaktadır. Babaları önlisans ve lisansüstü mezunu olanların sayısının düşük olması nedeniyle lisans mezunları ile birleştirilmiştir. Buna rağmen babası önlisans, lisans ve lisansüstü mezunu olanların oranı %13,5’dir. Katılımcıların annelerinin eğitim seviyesi babaların eğitim seviyesine göre daha düşüktür. Annelerin %70,5’i ilköğretim mezundur. Anneleri önlisans, lisans ve lisansüstü mezunu olan katılımcıların oranı ise sadece %4,2’dir. Katılımcıların geliri açısından ön plana çıkan gelir grubu aylık 3001-4000 TL arası hane geliri olan gruptur (%25,8). Ayrıca aylık 0-2000 TL (%22,9) ve aylık 2001-3000 TL (%24,6) yakın yüzdelere sahip gruplardır. Sonuç olarak katılımcıların %73,3’ünün aylık gelirinin 4000 TL altı olduğu görülmekte, yani katılımcıların aylık gelir ortalamasının yüksek olmadığı görülmektedir. Girişimcilik eğilimi ve girişimcilik potansiyeli açısından önem arz eden konulardan biri de katılımcıların ailelerinde ve yakın çevrelerinde girişimci olup olmamasıdır. Ailesinde girişimci olanların oranı %17,9’dur. Katılımcıların yarıya yakınının (%48,9) ise yakın çevresinde girişimci bulunmaktadır.

Tablo 2: Demografik özellikler

Yaş	Frekans	%	Cinsiyet	Frekans	%
18 yaş ve altı	33	8,1	Erkek	169	41,5
19 yaş	83	20,4	Kadın	238	58,5
20 yaş	112	27,5	Toplam	407	100
21 yaş	98	24,1	Anne Mesleği	Frekans	%
22 yaş ve üstü	81	19,9	Kamu	34	8,4
Toplam	407	100	Özel sektör	63	15,5
Baba Mesleği	Frekans	%	Esnaf/girişimci	20	4,9
Kamu	104	25,6	Ev Hanımı	274	67,3
Özel sektör	144	35,4	Çiftçi	16	3,9
Esnaf/girişimci	39	9,6	Toplam	407	100
Çiftçi	40	9,8	Anne Eğitim	Frekans	%

Emekli	42	10,3	İlköğretim	287	70,5
İşsiz	38	9,3	Lise	103	25,3
Toplam	407	100	Önlisans/lisans/lisansüstü	17	4,2
Baba Eğitim	Frekans	%	Toplam	407	100
İlköğretim	216	53,1	Ailenizde Girişimci var mı?	Frekans	%
Lise	136	33,4	Evet	73	17,9
Önlisans/lisans/lisansüstü	55	13,5	Hayır	313	76,9
Toplam	407	100	Cevap vermek istemiyor.	21	5,2
Gelir	Frekans	%	Toplam	407	100
0-2000 TL	93	22,9	Yakın Çevrenizde Girişimci Var mı?	Frekans	%
2001-3000 TL	100	24,6	Evet	199	48,9
3001-4000 TL	105	25,8	Hayır	185	45,5
4001-5000 TL	46	11,3	Cevap vermek istemiyor.	23	5,7
5001-6000 TL	26	6,4	Toplam	407	100
6001 + TL	37	9,1			
Toplam	407	100			

3.1. Girişimcilik Potansiyeli Hakkında Bulgular

Girişimcilik potansiyeli hakkındaki sorular sorulurken Duran vd.'nin (2013) çalışmasındaki ölçekten yararlanılmıştır. Sonuçlar ise Tablo 3'de verilmiştir. Ölçeğin güvenilirliği için yapılan test sonucunda Cronbach Alfa katsayısı 0,840 olması nedeniyle ölçek yüksek değerlerde güvenilirdir (Küçük, 2016, s.232). Soruların Çarpıklık ve Basıklık değerlerinin ise -1,5 ile +1,5 değerleri arasında olduğu görülmektedir. Bu bulgu verilerin normal dağılıma sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 3: Girişimcilik Potansiyeli Faktör Analizi

GİRİŞİMCİLİK POTANSİYELİ		Ortalama	Faktör Yüğü	Çarpıklık	Basıklık
B7	Kurmayı amaçladığım iş konusunda çok geniş tecrübelerim var.	2,73	,644	,215	-,253
B8	Vergi kayıtları, faturalar, defterler gibi evrakları hazırlamayı iyi biliyorum	2,75	,558	,172	-,353
B9	Finans ve pazarlama becerilerim çok iyidir.	2,91	,690	,022	-,405
B11	İşim için çok uygun bir kuruluş yeri belirledim	2,68	,753	,249	-,519

B12	Kuruluş yatırımları için yeterli bir mali kaynak bulacağıma inanıyorum	2,93	,745	-,020	-,716
B13	İlk yılki faaliyet giderleri için bana destek olabilecek yakınlarım var	2,92	,673	-,015	-1,002
B14	Ucuz ve kaliteli hammadde satıcılarını tanıyorum	2,67	,782	,298	-,828
B15	Ucuz ve kaliteli hammadde satıcılarını tanıyorum	3,54	,650	-,729	-,398

Girişimcilik potansiyeli ölçeği için keşfedici faktör analizi (KFA) yapılmıştır. Analiz neticesinde ölçeğe ait B1,B2,B3,B4,B5,B6, B10, B16, B17 ve B18 soruları faktör yükleri düşük çıktığı için analizden çıkarılmıştır. Neticede tek faktörlü ve 8 maddeden oluşan bir yapıya ulaşılmıştır. Ölçeğin faktör yükleri 0,558 ile 0,782 arasında elde edilmiştir. Ölçeğin toplam varyansın % 47,628'ini açıkladığı bulgusuna ulaşılmıştır.

KFA sonucu ölçeğin KMO değeri 0,829 olarak elde edilmiştir. Barlett küresellik testi sonucu ki kare değeri 1177,824, serbestlik derecesi 28 olarak bulunmuş ve test anlamlı olarak ($p < 0,05$) elde edilmiştir. Bu bulgular ölçeğin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin AVE değeri 0,476 olarak ve CR değeri 0,878 olarak elde edilmiştir. AVE değerinin 0,50'ye çok yakın çıkması, CR>0,80 olması ve CR>AVE sonucuna ulaşılması ölçeğin komposit (bileşen) geçerliğini sağladığını göstermektedir.

3.2 Girişimcilik Eğilimi

Girişimcilik eğilimi ile ilgili sorular sorulurken Yılmaz ve Sünbül (2009), Köksal ve Penez (2015)'in çalışmalarından faydalanılmıştır. Girişimcilik eğilimi hakkındaki soruların sonuçları Tablo 4'de verilmiştir. Ölçeğin güvenilir olup olmadığının anlaşılması için yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach Alfa değeri 0,976 olarak bulunmuştur, yani ölçek yüksek düzeyde güvenilirdir (Küçük, 2016, s.232). Soruların tamamının Çarpıklık ve Basıklık değerleri ise -1,5 ile +1,5 değeri arasındadır. Dolayısıyla verilerin normal dağıldığı kabul edilebilir.

Tablo 4: Girişimcilik Eğilimi Faktör Analizi

GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ		Ortalama	Faktör Yükü	Çarpıklık	Basıklık
C1	İşimde geçmiş performansımın daha iyi olabilmek için daha çok çaba harcamaya çalışırım	3,49	,699	-,663	,196
C2	Görevimin son derece zor olduğu zamanlarda elimden gelenin en iyisini yaparım.	3,52	,749	-,529	-,170
C3	İstediğim şeyi elde ettiğim zaman bunun sebebini genellikle kendi yeteneklerim olduğu düşünürüm.	3,62	,762	-,602	-,082
C4	İşlerimde kendi kararlarım etkilidir.	3,70	,639	-,779	,461
C5	Kendi işimi kurabilirim.	3,56	,783	-,532	,150
C6	İşten zorunlu olarak ayrılısam işle ilgili kendime seçenekler oluşturabilirim.	3,52	,698	-,628	,338
C7	Zor durumlarda seçenekler oluşturabilirim.	3,66	,780	-,603	,188
C8	Farklı insanlarla dostluklar kurabilirim.	3,69	,752	-,671	,145
C9	Denemediklerimi denemekten çekinmem.	3,69	,737	-,731	,274

C10	Kendimde farklı işler yapabilecek enerjiyi hissederim.	3,67	,828	-,734	,333
C11	Arkadaşıma değişik iş projelerden söz ederim.	3,59	,754	-,756	,471
C12	Yeteneklerimi uygulayabilecek alanlar oluştururum.	3,68	,764	-,642	,169
C13	Arkadaşımdan gelen bazı projelere katılmaktan çekinmem	3,67	,742	-,612	-,015
C14	Hayatımı dış etkenlere bırakmam	3,50	,584	-,676	,429
C15	Kararımla hayatımı şekillendirebileceğimi düşünüyorum.	3,62	,565	-,505	-,104
C16	Risk almaktan çekinmem	3,60	,775	-,699	,140
C17	Geleceği görerek ona dönük hazırlıklar yapabilirim.	3,64	,784	-,731	,496
C18	Yeni bir şeyleri denememe imkân veren projeler üzerinde çalışmayı severim.	3,66	,776	-,660	,307
C19	Eski fikirlere ve uygulamalara meydan okumayı ve daha iyilerini araştırmayı severim.	3,63	,760	-,643	,345
C20	Yeni bir perspektiften bakmama imkân sağlayan proje ve işlerle uğraşırım.	3,60	,773	-,667	,094
C21	Geçmişte başkaları tarafından kullanılmamış yeni yöntemlerle çalışmayı denerim.	3,62	,785	-,680	,452
C22	Yeterli çabayla, her türlü sorunu ortadan kaldırabiliriz.	3,70	,854	-,635	,178
C23	Yaptığım planları yürütebileceğimden çoğunlukla eminimdir.	3,64	,792	-,682	,213
C24	Yeni bir durum ve uygulamaya adapte olmakta sorun yaşamam.	3,58	,805	-,565	,047
C25	Üzerinde çalıştığım bir konuda hata yapmaktan çekinmem.	3,62	,799	-,643	,091
C26	Her işin bir riski vardır. İşimde her türlü riski göze alabilirim.	3,70	,780	-,725	,439
C27	Başarıyı sağlayacak uygun yöntem ve tekniklerin arayışı içerisindeyimdir.	3,90	,711	-,983	,909
C28	Karşıma çıkan fırsatları değerlendirebilirim.	3,78	,776	-,848	,868
C29	Elimdeki kaynakları bir araya getirerek verimliliğe dönüştürebilirim.	3,64	,775	-,582	,015
C30	İşimde ve çalışmalarımda ortaya çıkan değişimlere açığım.	3,84	,726	-,880	,578
C31	İşimi severek ve azimle yaparım.	3,72	,690	-,685	,283
C32	İşimde yaratıcılık yönüm güçlüdür.	3,71	,683	-,690	,354
C33	İşimi gerçekleştirirken, herhangi bir ekip ya da kişiyle çalışabilirim.	3,51	,603	-,492	-,016
C34	Bir işte ya da uygulamada liderliği ele almaktan çekinmem.	3,64	,648	-,492	,029
C35	İş konusunda gelecekle ilgili etkili kararlar alabilirim.	3,72	,760	-,794	,573

C36	Farklı işlere yönelik motivasyonum ve eğilimlerim güçlüdür.	3,80	,691	-,726	,449
------------	---	------	------	-------	------

KFA sonucu ölçeğin 36 maddeden oluşan tek faktörlü bir yapıya ulaşılmıştır. Ölçeğin faktör yükleri 0,565 ile 0,854 arasında elde edilmiştir. Ölçeğin toplam varyansın % 54,958' ini açıkladığı bulgusuna ulaşılmıştır.

KFA sonucu ölçeğin KMO değeri 0,943 olarak elde edilmiştir. Barlett küresellik testi sonucu ki kare değeri 15962,553, serbestlik derecesi 630 olarak bulunmuş ve test anlamlı olarak ($p < 0,05$) elde edilmiştir. Bu bulgular ölçeğin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin AVE değeri 0,549 olarak ve CR değeri 0,977 olarak elde edilmiştir. $AVE > 0,50$, $CR > 0,80$ olması ve $CR > AVE$ sonucuna ulaşılması ölçeğin komposit (bileşen) geçerliğini sağladığını göstermektedir.

3.3. Mali Okuryazarlıkla İlgili Sonuçlar

Mali okuryazarlık soruları için Teyyare vd. (2018) tarafından geliştirilen mali okuryazarlık ölçeğinden faydalanılmıştır. Mali okuryazarlık sorularının sonuçları Tablo 5'de verilmiştir. Cronbach Alfa katsayısı 0,958 olması dolayısıyla ölçek yüksek düzeyde güvenilirdir (Küçük, 2016, s.232). Soruların tamamının Çarpıklık ve Basıklık değerleri ise -1,5 ile +1,5 değeri arasında olduğuna göre veriler normal dağılmış olarak ele alınıp istatistiksel analizler yapılabilir.

Tablo 5: Mali Okuryazarlık Faktör Analizi

MALİ OKURYAZARLIK		Ortalama	Faktör Yükü	Çarpıklık	Basıklık
D1	Kamu maliyesinin ne olduğunu ve ne ile ilgilendiğini bilirim.	3,96	,828	-,906	1,311
D2	Kamu kesiminin neden ekonomik faaliyette bulunduğunu bilirim	4,05	,869	-,873	1,419
D3	Kamu kesiminin hangi mal ve hizmetleri sunduğunu bilirim	3,99	,829	-,827	1,006
D4	Kamu harcamalarının neyi ifade ettiğini ve türlerini bilirim.	3,94	,753	-,554	,368
D5	Kamu harcamalarındaki değişimlerin ekonomiye etkilerini bilirim.	3,87	,712	-,561	,051
D6	Transfer Harcamalarının Ne olduğunu ve hangi amaçlarla yapıldığını bilirim	4,09	,786	-1,021	1,261
D7	Verginin ne olduğunu, türlerini ve hangi kaynaklardan alındığını bilirim.	3,88	,680	-,838	,872
D8	Alınan vergilerin nerelerde kullanıldığını bilirim.	3,79	,702	-,548	,453
D9	Vergi oranlarındaki değişimlerin ekonomik birimlere ve faaliyetlere etkilerini bilirim	3,90	,750	-,799	,770
D10	Devlet Bütçesinin ne olduğunu ve bütçenin neyi kapsadığını bilirim	3,97	,773	-,850	,732
D11	Denk Bütçe, Bütçe fazlası ve bütçe açığı kavramlarının neyi ifade ettiğini bilirim.	3,90	,792	-,676	,115

D12	Borçlanmanın türlerini ve hangi yollarla yapılabildiğini bilirim.	3,98	,868	-,822	,725
D13	Borçlanmanın ekonomi üzerindeki etkilerini bilirim	4,08	,861	-,979	1,456
D14	Devletin gelir kaynaklarının neler olduğunu bilirim.	3,97	,877	-,777	,940
D15	Karşı karşıya kalabileceğim tüm güncel vergi oranlarını ve ödeyebileceğim miktarları bilirim.	4,03	,859	-,961	1,632

KFA sonucu ölçeğin 15 maddeden oluşan tek faktörlü bir yapıya ulaşılmıştır. Ölçeğin faktör yükleri 0,680 ile 0,877 arasında elde edilmiştir. Ölçeğin toplam varyansın % 63,776'sını açıkladığı bulgusuna ulaşılmıştır.

KFA sonucu ölçeğin KMO değeri 0,933 olarak elde edilmiştir. Barlett küresellik testi sonucu ki kare değeri 6063,019, serbestlik derecesi 105 olarak bulunmuş ve test anlamlı olarak ($p < 0,05$) elde edilmiştir. Bu bulgular ölçeğin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin AVE değeri 0,637 olarak ve CR değeri 0,963 olarak elde edilmiştir. $AVE > 0,50$, $CR > 0,80$ olması ve $CR > AVE$ sonucuna ulaşılması ölçeğin komposit (bileşen) geçerliğini sağladığını göstermektedir.

3.4. Korelasyon ve Regresyon Analizi Sonuçları

Girişimcilik Potansiyeli (GP), Girişimcilik Eğilimi (GE) ve Maliokuryazarlık (MY) arasında korelasyon analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Korelasyon analizi

	Ort.	Std. Sapma	Girişimcilik Eğilimi	Mali Okuryazarlık	Girişimcilik Potansiyeli
Girişimcilik Eğilimi	3,6507	,73160	1		
Mali Okuryazarlık	3,9604	,68210	,444**	1	
Girişimcilik Potansiyeli	2,8916	,77535	,528**	,245**	1

Korelasyon tablosuna göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

a) Girişimcilik eğilimi (GE) ile girişimcilik potansiyeli (GP) arasında korelasyon katsayısı 0,528'dir. Bu değer 0,40 ile 0,60 arasında olması dolayısıyla 0,01, anlamlılık düzeyinde orta seviyede anlamlı ilişki vardır (Küçük, 2016).

b) Girişimcilik potansiyeli (GP) ile mali okuryazarlık (MY) arasında korelasyon katsayısı 0,245'dir ve değişkenler arasında 0,01 anlamlılık düzeyinde zayıf anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

c) Girişimcilik eğilimi (GE) ile mali okuryazarlık (MY) arasında korelasyon katsayısı 0,444'dür ve değişkenler arasında 0,01 anlamlılık düzeyinde orta ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Kuramsal çalışma neticesinde araştırmannın hipotezleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

H1: Mali okuryazarlık girişimcilik potansiyelini anlamlı olarak etkilemektedir.

H2: Girişimcilik potansiyeli girişimcilik eğilimini anlamlı olarak etkilemektedir.

H3: Mali okuryazarlık girişimcilik eğilimini anlamlı olarak etkilemektedir.

Araştırma hipotezlerini test edebilmek için regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7'de verilmiştir. Modellerde Girişimcilik potansiyeli, Gir.Pot ile gösterilmektedir. Girişimcilik eğilimlerini ise Gir.Eği ve Mali okuryazarlık ise Mali.oky ile temsil edilmektedir.

Tablo 7: Regresyon analizi

Model	R ² , (Adjusted R ²)	Durbin Watson	Anova (F), (Sig.)	β ₀ , (t), (sig)	B ₁ , (t), (sig)
Model 1: Gir.Pot.=β ₀ +β ₁ .Mali.oky.	0.060 (0.058)	1.633	25,891 (0.000)	1,788 (8,126) (0.000)	,245 (5,088) (0.000)
Model 2: Gir.Eğİ= β ₀ +β ₁ .Gir.Pot.	0.279 (0.278)	1.861	156,940 (0.000)	2,209 (18,537) (0.000)	,528 (12,528) (0.000)
Model 3: Gir.Eğİ= β ₀ +β ₁ .Mali.oky.	0.197 (0.195)	1.823	99,369 (0.000)	1,765 (9,198) (0.000)	,444 (9,968) (0.000)

Regresyon analizi sonucu mali okuryazarlığın girişimcilik potansiyeli ve girişimcilik eğilimini pozitif yönde anlamlı olarak etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır. Model 1 için R kare değeri 0,060 olarak elde edilmiştir. Bu bulgu girişimcilik potansiyelinin % 6 sınırlı mali okuryazarlık tarafından açıklandığını göstermektedir. Standardize edilmiş katsayı tahmin değeri 0,245 olarak bulunmuştur. Bu bulgu mali okuryazarlığın 1 birim artması durumunda girişimcilik potansiyelinin 0,245 artış göstereceği anlamına gelmektedir. Model 3 için R kare değeri 0,197 olarak elde edilmiştir. Bu bulgu girişimcilik eğiliminin % 19,7'sinin mali okuryazarlık tarafından açıklandığını göstermektedir. Standardize edilmiş katsayı tahmin değeri 0,444 olarak bulunmuştur. Bu bulgu mali okuryazarlığın 1 birim artması durumunda girişimcilik eğiliminin 0,444 birim artacağı anlamına gelmektedir. Mali okuryazarlığın girişimcilik potansiyeline nazaran girişimcilik eğilimi üstünde daha güçlü bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Analiz neticesinde ayrıca girişimcilik potansiyelinin girişimcilik eğilimini pozitif yönde anlamlı olarak etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır. R kare değeri 0,279 olarak elde edilmiştir. Bu bulgu girişimcilik eğiliminin % 27,9'unun girişimcilik potansiyeli tarafından açıklandığını göstermektedir. Standardize edilmiş katsayı tahmin değeri 0,528 olarak bulunmuştur. Bu bulgu girişimcilik potansiyelinin 1 birim artması durumunda girişimcilik eğiliminin 0,528 birim artacağı anlamına gelmektedir.

Modellerin hepsinde Durbin Watson değerleri 1.5-2.5 aralığındadır ve dolayısıyla değişkenler arasında otokorelasyon bulunmamaktadır.

4.SONUÇ

Ekonomi politikaları açısından daha fazla sayıda girişimcinin ortaya çıkması ve girişimcilik eğilimlerinin artırılması önemlidir. Türkiye'nin ekonomik büyüme ve kalkınma hedeflerine ulaşabilmesi için KOSGEB başta olmak üzere çeşitli kurumlar ve devlet, girişimcileri desteklemektedir. Gençlerin girişimcilik eğilimlerinin artırılması için ekonomi, yönetim, maliye gibi konularda eğitim almalarının faydalı olacağına yönelik akademik çalışmalar mevcuttur (Dilek vd., 2019). Karadeniz Teknik Üniversitesi İİBF bünyesindeki öğrenciler üzerine düzenlenen anket ile mali okuryazarlık ile girişimcilik eğilimi ve potansiyeli arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Mali okuryazarlık ve vergi okuryazarlığı literatürde üzerinde yeni çalışılmaya başlanan bir konudur. Vergi okuryazarlığı ve mali okuryazarlığının artması ile beraber bireylerin vergilere uyumunun artacağı, devletin vergi hasılatının artacağı literatürdeki çalışmalarda belirlenmiştir. Ancak gençlerin girişimci olmaya yönlendirilmesi, girişimciliğin artması, yeni firmaların kurulması açısından elde edilecek faydalar yeterince analiz edilmemiştir. Diğer yandan girişimcilerin de firmalarını daha etkin yönetebilmek, başarılı olmak açısından vergi okuryazarlığı, mali okuryazarlık konularına ilgi göstereceği düşünülmektedir. Bu nedenlerden ötürü girişimcilik eğilimi, girişimcilik potansiyeli ve mali okuryazarlık arasındaki ilişkiler regresyon ve korelasyon analizleri ile incelenmiştir.

Bu araştırmada mali okuryazarlık ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü ve güçlü bir ilişki tespit edilmiştir. Mali okuryazarlık ile girişimcilik potansiyeli arasında da pozitif yönlü zayıf ilişki tespit edilmiştir. Regresyon analizi sonucunda da mali okuryazarlığın; girişimcilik potansiyeli ve girişimcilik eğilimi olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara göre maliye ve ekonomi derslerinin girişimcilik eğilimi ve potansiyelini olumlu yönde etkileyeceği görülmektedir. Gençlerin girişimciliğe özendirilmesi için maliye, ekonomi derslerinin de faydalı olduğu ve dolayısıyla üniversitelerde tüm birimlerde basit düzeyde de olsa ekonomi ve maliye derslerinin verilmesinin gerekliliği görülmüştür. Vergi okuryazarlığı hem bireylerin bilinçlenerek vergilerini tam ve doğru biçimde ödemesini sağlayarak hem de yeni girişimcilerin ortaya çıkmasını sağlayarak devletin vergi tahsilatını artırmaktadır.

KAYNAKÇA

- AKALIN, G., & DİLEK, S. (2007). Belirsizlik Altında Firma Kararlarının İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(2).
- AKSEL, İ., & BAĞCI, Z. (2016). Girişimcilik Eğilimi; Bir Kamu Üniversitesinin İİBF'sinde Öğrenim Gören Son Sınıf Öğrencilerinde Bir Araştırma. *İtobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 5(7), 2120-2133.
- ARSLAN, K. (2002). Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğilimleri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 3(2), 1-11.
- AYDIN, E. & ÖNER, G. (2016). Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Girişimcilik Düzeylerinin İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 497-515.
- BHUSHAN, P., & MEDURY, Y. (2013). Determining Tax Literacy of Salaried Individuals- An Empirical Analysis. *IOSR Journal of Business and Management*, 10 (6), 76-80.
- BİLGE, H. & BAL, V. (2012). Girişimcilik Eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 131-148.
- BOSMA, N. and HARDING, R. (2006), *Global Entrepreneurship Monitor (GEM) 2006 Report*, Babson College and London Business School, London.
- CHARDON, T., ZWAAN, L., PALM, C. & LIU, Y. (2016). University Students and Tax Literacy: Opportunities and Lessons for Tax Teaching. *Journal of the Australasian Tax Teachers Association*, 11(1), 85-102.
- CURAL, M., PEKKAYA, M., & ALBAYRAK, E. C. (2018). Vergi Bilinci ve Vergiye Bakış Açıları: Zonguldak'taki SMMM'ler Üzerine Bir Uygulama. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 8(22), 46-64.
- CVRLJE, D. (2015). Tax Literacy as an Instrument of Combating and Overcoming Tax System Complexity, Low Tax Morale and Tax non-compliance. *The Macrotheme Review*, 4(3), 156-167.
- DİLEK, S. (2017). Oyun Teorisi Eşliğinde Sanayi Ekonomisi. Seçkin Yayınları.
- DİLEK, S.; Kesgingöz, H. & Nergiz, E. (2019). Ekonomi Okuryazarlığının Girişimcilik Niyeti Üzerine Etkisi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(1), 89-107.
- DİLEK, S.; Kesgingöz, H., Konak, A. & Halıcıoğlu, S. (2018). Factors Affecting Economic Literacy. *Afro Eurasian Studies*, 7(1), 11-51.
- DİLEK, S.; Küçük, O. & Eleren, A. (2016). Kastamonu Üniversitesi Öğrencilerinin Ekonomi Okuryazarlığı. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 1865-1878.
- DURAN, C., Büber, H. & Gümüştekin, G.E. (2013). Girişimcilik Hislerine Eğitimin Katkısı: Kütahya Meslek Yüksekokulu Makine Programı Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), 33-56.
- ESMER, Y., & Dayı, F. (2017). Entrepreneurial leadership: a theoretical framework. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 112-124.
- FREUDENBERG, B., Chardon, T., Brimble, M., & Isle, M. B. (2017). Tax literacy of Australian small businesses. *J. Austl. Tax'n*, 19, 21.
- GRZYBOVSKİ, D., & HAHN, T. G. (2006). Educação fiscal: premissa para melhor percepção da questão tributária. *Revista de Administração Pública*, 40(5), 841-864.
- GÜMÜŞ, N., KANDEMİR, O., & BENLİ, T. (2017). A Research on the Determination of Entrepreneurship Tendencies of the Students From Turkic Countries Studying at Kastamonu University. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 8(29), 1091-1110.
- HALİS, M., ÖZSABUNCUOĞLU, İ.H., & ÖZSAĞIR, A. (2007). The Values of Entrepreneurship and Factors That Effect Entrepreneurship: Findings From Anatolia. *Serbian Journal of Management*, 2(1), 21-34.
- HANCIOĞLU, Y. & TEKİN, E. (2018). Genç Girişimci Adaylarının Girişimcilik Eğilimlerinin Değerlendirilmesi: Uygulamalı Girişimcilik Kampüsü Üzerine Bir Araştırma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 8 (1), 213-246.
- İRMİŞ, A. & BARUTÇU, E. (2012). Öğrencilerin Kendilerini Girişimci bir Kişiliğe Sahip Görmelerini ve İş Kurma Niyetlerini Etkileyen Faktörler: Bir Alan Çalışması. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(2), 1-25.
- KILIÇ, R., KEKLİK, B., & ÇALIŞ, N. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Bandırma İİBF İşletme Bölümü Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 17(2), 423-435.
- KÖKSAL, Y., & PENEZ, S. (2015). Yüksek Girişimcilik Eğilimli Üniversiteli Gençlerin Demografik Özellikleri ve Sektör Tercihleri Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 20(1), 155-167
- KÜÇÜK, O. (2015). Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi. Seçkin Yayınları
- KÜÇÜK, O. (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ekin Yayınevi.
- LATİFF, A. R. A., NOORDİN, B. A. A., OMAR, M. R. C., & HARJITO, D. A. (2005). Tax Literacy Rate Among Taxpayers: Evidence from Malaysia. *Indonesian Journal of Accounting and Auditing*, 9(1), 1-10.
- MADİ, N., AMRİZAH, K., TAMOİ, J., MULİATİ, B.A.I., AİZİMAH, B.A.S. & KAMARUZAMAN, J. (2010). Tax Literacy Among Employees: Sabah and Sarawak's Perspective, *International Journal of Economics and Finance*, 2 (1), 218- 223.

- NÍCHÍTA, R.A. (2015). Is Tax Literacy Impacting on Tax Behaviour?. 2nd International Conference of the NORD events, Collaboration in Complex Systems, Sibiu.
- ÖMÜRBEK, N., ÇİÇEK, H. G., & ÇİÇEK, S. (2007). Vergi Bilinci Üzerine Bir İnceleme: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Yapılan Anketin Bulguları. *Maliye Dergisi*, 153 (2007), 102-122.
- PALMA, C. C., & PITA, M. (2015). Para uma Política de Educação e Cidadania Fiscal - os casos do Brasil, de Espanha e de Portugal. *Revista de Finanças Públicas E Direito Fiscalal*, 8(2), 29-62.
- PEHLİVAN, O. (2018). Kamu Maliyesi. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- PÍNTO, V. L., & TOMÉ, E. (2017). What is the relationship between tax literacy and intellectual capital of the certified accountant in Portuguese SMEs tax performance?. *Organizational Culture and Leadership's Impact on a Safety Program Change Model*, 323.
- SAĞLAM, M. (2013). Vergi Algısı ve Vergi Bilinci Üzerine Bir Araştırma: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinde Vergi Algısı ve Bilinci. *Sosyoekonomi*, 19(1), 315-334.
- SCHOLZ, J. T. and LUBELL, M. (1998). To Collective Trust and Taxpaying: Testing the Heuristic Approach to Collective Action, *American Journal of Political Science* 42(2), 398-417.
- ŞENER, A. (1997). Verginin Önemi, Vergi Bilincinin Toplumda Yayılması ve Vergilerle İlgili Son Düzenlemeler. *Yaklaşım Dergisi*, 5(52), 8-9.
- TABACHNICK, B. G., & FIDELL, L. S. (2013). Using Multivariate Statistics (6th ed.). Boston, MA: Pearson Education.
- TEKİN, E. (2019), Girişimcilik ve Sosyal Sermaye, Eğitim Yayınevi.
- TEYYARE, E., & KUMBAŞLI, E. (2016). Vergi Bilinci ve Vergi Ahlakının Gelişmesinde Maliye Bölümü Eğitiminin Rolü. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(4), 1-30.
- TEYYARE, E., AYYILDIZ, B., DİRİCAN, H., ZIVALI, B.S., & RENKLİ, B. (2018). İktisadi ve Mali Okuryazarlık Üzerine Bir Araştırma: Abant İzzet Baysal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14(14), 99-120.
- TEYYARE, E. (2018). Maliye Eğitiminin Vergi Okuryazarlığı Düzeyine Etkisi: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Örneği. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 16(4), 315-333.
- TOJAL, P. S. C. (2011). A Literacia Fiscal: O Caso Português (Dissertação de Mestrado, Instituto Superior de Contabilidade e Administração da Universidade de Aveiro).
- TOP, S. (2006), Girişimcilik Keşif Süreci, Beta Yayınları
- TOP, S., ÇOLAKOĞLU, N. & DİLEK, S. (2012). Evaluating Entrepreneurship Intentions of Vocational High School Pupils Based On Self-Efficacy Concept. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 58, 934-943.
- VALANTIEJUS, G. (2016). Educological Approach to Tax Literacy: Assumptions and Perspectives In Lithuania. *Societal Studies*, 8(1), 95-117.
- VERNON, L. (2005). Policy options to support entrepreneurship among low-income Americans. *POLICY*.
- VOVCHENKO, N. G., GALAZOVA, S. S., DANCHENKO, E. A., IVANOVA, O. B., & KOSTOGLODOVA, E. D. (2018). Improvement of Financial Literacy as a Crucial Factor of Economic Development. *European Research Studies*, 21, 16.
- YARDIMCIOĞLU, M., YUSUF, A. & YAHYA, G. (2014). Vergi Okuryazarlığı ve Vergisel Farkındalık: Kahramanmaraş Araştırması, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 95-119.
- YERMEKBAYEVA, B. ZH. and YERMEKOVA, ZH. (2016). The development strategy of Kazakhstan's tax services. *The Journal of Economic Research & Business Administration*, 114(2).
- YILMAZ, E. & SÜNBÜL A.M. (2009). Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 195-203.